

העלון השבועי של פורטל הדף היומי - עלון מס' 7

כ' שבט תשע"ט
ברכות מ"ג-מ"ה

פרשיותו

דמני כניסה ויציאה השבועת

18:04	16:52	חיפה
18:05	17:02	בני ברק
18:03	16:48	ירושלים
18:06	17:06	באר שבע

לו"ז שבועי

- שבת ברכות מג'
- ראשון ברכות מ"ד
- שני ברכות מ"ה
- שלישי ברכות מ"ו
- רביעי ברכות מ"ז
- חמישי ברכות מ"ח
- שישי ברכות מ"ע

3

כמה זמן להקדיש לשיעור דף יומי?

// הראל שפира

4

דיקוי לשון ברכנת האלונות

// הרב אוריאל פרנק

7

משמעות הקול האלקי

// הוב אורי גמסון

14

שיעור דף יומי
חדש ב��ית
// קהילה לומדת

פָּרֹעֶל הַדָּף הַיּוֹםִי

הדף היומי
בפרשת השבוע

הרב דוד כוכב

"יעננו בקהל"

יחיד - אנכי, על פני. ושאר הדיברות נאמרו בגוף שליishi - כי לא יונקה חיה, וניח ביים השביעי על פון ברקה חיה.

לפיכך פירוש הביטוי והא-להים יעננו הוא שה גורם למשה לענות אחריו. מעתה יותר להבין מניין למדוי בגדרא את שני הדינמים השונים:

- שהתרגם לא יגבה קולו יותר מהתקורה.
- שהקורא לא יגבה קולו יותר מהתרגם.

העניין מתבادر בבהירות בדברי המכללתא דרבי שמעון בר יוחאי שהובאה לעיל. דברי הגמרא: "תלמוד לומר בקהל - בקהל ובסנה"ר, פירושם: "שבוקל ובכח ובנעימה שה היה שומע - בו היה משמע את ישראל". ככלומר שקולותיהם של הקב"ה ושל משה היו שווים, ולא הרים אחד את קולו יותר מהשוני.

ואת החידוש שבדברו ביאר התוספות בסוגיתנו בשם הר"ץ, שלמרות שקהלו של הקב"ה היה מיועד רק עבור משה, ומשה היה צריך להשמע בחוזקה לכל ישראל, אף על פי כן: הא-להים יעננו בקהל - בקהל של משה, כדי שלא יהיה קול מי שאינו אלא מתרגם, רם ומרומם יותר ממוקром, מהקורא עצמו.

ולומר משה ידבר והאים (>יעננו<) ומין שאין המתרגם רשאי שבוקל ובכח ובנעימה שה היה שומע בו היה משמע את ישראל".

וכך הם דברי המשנה (אבות ע"א): "משה קבל תורה מפיini. משה אמר לו לומר את עשרה הדיברות עד ששמעם מהקב"ה".

וכן אמרו בגדרא (מכות כג ע"ב): "שיש מאות ושלש עשרה מצות נאמרו לו למשה... אמר ר' רב המנוח: מי אמר קרא? תורה צוה לנו משה מורשה, תורה בגימטריה שית מאה הפסוק: והא-להים יעננו בקהל".

אין הפירוש שהקב"ה היה עונה אחרי משה, ושבכך לדברי הגמara נזכר לצחות את ב' הדיברות ששמעו בקהלו של ח', ולכן לא נשמע קולו בהן. ואילו בשאר הדיברות משה לבוד שמע דברו לבדו וככתוב: "וניאמר אל משה דבר אתה עבנו ונשמעה ואל ידבר עבנו אליהם פן נמות" (שמות כ, טז). ומשום כך שתי הדיברות הראשונות הן בלשון חד סרי הו, אנכי ולא יהיה לך מפני הגבורה שמענו". הרוי שםשה לא נעשה הקב"ה כביבול למתרגם של הנושא שההיפך הוא הנוון, משה הוא זה שהיה דבоро ומתרגם של הקב"ה. וכך מפורש במקילתא דרבי שמעון בר יוחאי (שמות יט, יט): "רבי עקיבא אומר מנין שבקהל ובכח ובנעימה שה היה משה שומע - בבו היה משמע את ישראל, תלמוד

מקדש לרפואת
שלהנה עלייה בת יפה

מקדש לרפואת
רחל בת יוכבד

מקדש לרפואת
אלעד צפיר בנדנה

רבי ישראלי בן-pora
לב"ע יב בשבט תש"פ
מורה אהוב, אוהב ישראל וארץ ישראל, ואהוב תורה ישראל

האם ניתן לזמן בשניים? ברכות מה ע"א

שיעורין בדיון ששכינה עמהם? - שנאמר בקרוב א-להים ישפטו", והכוונה לבית דין כיחידה אחת על כל הדיינים שבו. מעתה גם מובן מדוע נקרא בית דין של שניים "בית דין חזוף" - חסר לו אפיק מהותי של אלו הקיימים בבית דין המאפשר הגעה לחקירת האמת, והכרעתו נשענת בעצם על הסמכות הפורמלית שלו בכית דין.

לאור האמור ניתן להציג שרעיוון זה בא לידי ביטוי גם בזימון. לדעה הסוברת שבשניים אפשר לזמן, דעה המבוססת על דעתו של שמואל היבלי, די בקבוצה כלשהי כדי לקרוא בשם, איש אל רעהו. ואולם לדעה הסוברת שנדרשים שלושה לזמןון - דעה המבוססת על דעתו של רבינו יוחנן וריש הארץ שראליים - כאשר שבית הדין נזקקת הכרעת הדין ל"מתנגד", כי רק במקרים שהדין יצא לאחר עימותם עם השלישי המיציג את "המתנגד", הדין הוא, כך כדי לזמן ולħלל את הקב"ה ולקיים "זבגו גודל לא-להינו" אין די בשניים, אלא יש צורך באדם שלישי הקורא להם וمعدוד אותם, ומיציג את "המתנגד". רק הכרעה של קבוצה הנעשית כך, היא הקוריאת הוראה בשם ה'.

ומספר האנשיים מינימלי הנחשב לקבוצה בעלי השיבות. כדי להזכיר את הדין בבית דין של שלושה, צריך שני דיניים יסכימו ביניהם לפני ההלכה שהולכים אחר הרוב, אך המשמעות היא שדי בשניים כדי לקבוע דין, ואם כן שניים בחשבים לקבוצה.

ביבלי (ברכות מה ע"א) נאמר:

"אתם: שנים שאכלו כאחת; פלייגי רב ורב; יהונן, חד אמר: אם רצוי לזמן - מזמן; חד אמר: אם רצוי לזמן - אין מזמן".

הביבלי אינו מפרט יותר מידי אודות מחלוקת זו.

אך הירושלמי (ברכות ז, א) מביא את המחלוקת ומרחיב:

"ד'ABA בשם רב הונא ר' זעירא בשם אבא בר ירמיה: ג' חוכבה שנים רשות. אמרה רב כי זעירא קומי רב כי ישא, אל: אני אין לי אלא משנה שלשה שאכלו כאחת חיבין לזמן. רבנן דהכא בדעתון ורבנן דהסתם בדעתון. שנים שדנו דינין דין אלא שהוא נקרא ב"ד חזוף. רב כי יהונן ור' שמעון בן לקייש תרויהון אמרו: אפילו שנים שעשו אין דין דין".

הירושלמי בברכות משווה בין המחלוקת במספר המברכים הנדרשים לזמן לבין בינו לבין קריאה בשם ה' ובין בקשר של בית דין נאמר "ומני לשלושה שישכינה בדיון שכינה עמהם? - שנאמר בקרוב אלהים ישפט"

אך נראה שהකבלה בין זימון לבית דין עקרונית יותר. הזימון הוא קריאה בשם ה', וגם בקשר של בית דין נאמר "ומני לשלושה

הירושלמי בברכות משווה בין המחלוקת המחלוקת במספר הדינים הנדרשים להכרעת דין. מה הבסיס להשוואה בין שני הנושאים? בראובן הבסיסי ניתן לומר שהකבלה טכנית,

הרי שנראה שכדי לקבע לשיעור משך זמן של 45-50 דקות. זמן רב יותר מכך עלול להרטיע משתתפים נוספים שאין זמן עד כדי כך.

בנוסף, חשוב לשום לב לכך, שאם השיעור נקבע לפניו התפילה (או לפני דבר אחד שזמןנו קבוע ומוגדר מראש), הרי שעלול להיות מציב, שלפעמים לא תספיקו ללמוד ולסימים את הדף היוםי כולה, והתפילה תקטע לבם את השלמת הדף. מומלץ מאוד להימנע מכך, כדי לשומר על מסגרת אחידה של דף אחד ליום, ובכך מי שמחסיר באחד הימים, יוכל לerneוד במקומו אחר או באופן אחר באותו היום, ולחרות יוכל להשתלב בחוויה במסגרת השיעור שלהם.

מайдך, במרקחה בו השיעור נקבע לפניו התפילה, לפעמים לסיסים את לימוד הדף היוםי לפני התפילה, וכן רצוי לקבע לימוד מסוימים אחר עבר הפעמים בהם יווטרו לבם דקות פנויות בזמנם, וכך כדוגמת לימוד משנה, הלכה או פרשנות שבועית, או להזכיר את הזמן לחורה על גנלם במסגרת הדף היוםי.

מסתיים מהר, ובמקומות בהם הזמן המוקצה לשיעור הינו קבוע, הרי שלפעמים מספיקים ללמידה יותר מדרך אחד ולפעמים פחות.

בסקירה שערךנו בפורטל הדף

היוםי בשאלת זו, התברר לנו, ש-13 אחוזים מהלומדים מספיקים ללמידה את הדף היומי בפחות מ-25-25 דקות, 22 אחוזים לומדים במשך זמן של 25-40 דקות, 32 אחוזים לומדים במשך זמן של 40-55 דקות, 33-34 אחוזים לומדים במשך זמן של 55 דקות ומעלה. יש לציין, שסקירה זה בדק את זמן משך הלימוד של הדף היוםי גם בין אלו שלומדים בלבד את הדף היומי ולא במסגרת של שיעור, ומטבע הדברים משך זמן הלימוד של לומדים עצמאים קצר יותר.

לעומת זאת, כפי הרושם העולה מהשתה דזוקא, נראה שמדובר בכל שיעורי הדף היוםי מתקדים במשך זמן של כ-40-45 דקות. אך יש גם מקרים בהם משדרלים מואוד שמשך זמן השיעור יתנה 35-40 דקות. נראה להמליך, שגם אתם לא חולצים בזמן (מההרים לעובדה וכדו).

שווית הדף היוםי

הראל שפירא

משן זמן שיעור דף יומי מומלץ

שלום רב, אנחנו עומדים לפתח בביון הכנסת שלנו ששיעור דף יומי חדש. נשמח לדעתכם מהן בדעת באיזה שעה ביום מתאים לשובץ שנון למשך כל אורך שעה ביום מתאים לשבץ את השיעור. תודה!

תשובות:

משן זמן השיעור איננו אחיד בכל המקומות. הדבר תלוי ברמת הלימוד של מגיד השיעור וחברי השיעור. יש שיעורים בהם משתמשים למהר ולקצר ככל האפשר ולתת מקדם רק ללימוד הפשט, ויש שיעורים בהם לומדים בנוחות ורחבים מעט במהלך הלימוד, ויש שיעורים בהם אף חוזרים בمهارات על עיקרי הדף של אטמול.

בנוסף לכך, כל דף גמרא הוא 'עולם' בפני עצמו. יש דפי גמרא קלים ויש דפי גמרא קצרים, אך יש גם דפי גמרא ארוכים וקשיים, ולפניהם גם אצל אותם חברי שיעור, לעיתים השיעור דורש זמן רב יותר ולפעמים השיעור

אלון אילן, מה אברך בראיותך? ברכות מג ע"ג

לדקדוק המקרה, הגיה: "טוביים - כצל ביו"ג מ"מ, כי אילן זכר הוא" ("ויעתר יצחק", תקמ"ה; 1785). חידוש זה אומץ בסידוריהם "מדודקדים" של ר' זולף הירידניים ותלמידו ר' יצחק וליגמן בָּרְ, ובעקבותיהם חדר גם "תיקון" זה לשלון התפילה האשכנזית עד ימינו - למורות התנוגדות בעל "פרי מגדים" (אגרת ב, ד"ה לבלב).

לחיחותם, הנה דברים שכתב ר' שלמה ולמן אויריך בנגע לשאלה האם עדיף לחזות את לשון התבנ"ך ולומר "מוריד הגשם" או להציגם לשונם מתקוני הברכות והתפילהות ("הגשם"):

"...אף שעוד כה היהודי רגיל לומר עזשם, בקמץ תחת הגימל, ברם [...] התחלתי לומר בסגול, כי הדקוק הייתר גדול וחשוב הוא לשימוש דברי החכמים אשר דעתם דעת תורה, ובפרט [...] שאין זה כלל נגדי כליל הדקדוק".
(הסכמה לספר "ברכות החיים", ע"מ יט; הdagashah במקורה)

למאמר המלא:

האלון על מינו הוכרי, וכפי שהשגור בפי הכל "ע"פ תעניתה ה ע"ב): "אלון אילן, במתה אברך" וכו' בלשון זכר.

ה. ציפוי שנוסח הברכה היה "אלנות טוביים", ולא מצוי בכל עדי הנוסח של שתי הסוגיות שבוחן מופיעה ברכה זו: "אלנות טובות".

היתכן שהויל תקנו ברכה בלשון לא מדויקת?! אפשר להסביר שאע"פ ש"אלון" הוא זכר, סטיה זו מן הדקדוק נובעת מ"קטרות" של מילה אחת לשכנתה, ככלומר הסיומת "-ות" בקשרים שיש בהם שליליה, כמו בברכה זו: "לא חישר בעולמו כלום", וכמו: "אין ארץ ישראל חסירה כלום" (ברכות לו ע"ב). צירוף מקראי מתקבל לכך הוא: "לא קספה דבר" (דברים ב, ז).

בשנת תפ"ה (1725) הודפס בגרמניה סידור מהפכני ע"י המודרך רוזה, ובו "תיקונים" נועזים רבים בנוסח התפילה והברכות, שחלקים השתקעו בסידורי קהילות אשכנז עד היום. המאפיין את "תיקוני" הוא דחיתת כל מה שלדעתו סותר את כללי הדקדוק המקראי. לפיכך, בנוסח ברכה זו הומרה המילה "כלום" בחלופה המקראית שלה, "דבר"! בעבר 138 שנה, בשעה שחדוש זה הלך ומתחפש בקהילות אשכנז, יצא נגדו רבוי חיים פונטנרטומי, בעל "פתח הדבר" (איימר, תרכ"ג; 1863), וכתב שלמרות היסomicין יט, יט) "קשה הדבר מאי לדרכו להתאמת הסידור מפי קדושים [...] וכי הורתה הרצואה ביד כל אדם לשנות שטבעו חכמים בברכות, המוסכם מפי הכל?!" בעקבות זאת, פוסקים רבים עזרו את בני אשכנז להחיזיר עיטה לישנה ולהתגער מהධיש זה.

"אמר רב יהודה: האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחוי אלני דקא מלבלבי, אומר: ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואלנות טובות להתנותה בהן בני אדם".

נוסח ברכת האילנותطبع בכמה מطبיעות לשון האופייניות לחוז"ל, שלא כמו בתנ"ך. לדוגמה:

א. בעברית של חוץ'יל, ואחת מהווארותיה היא "משחו", "קבר", כגון: "הננה כלום מן העולם - מעל, עד שיטרו ל' המצוא" (ירושלמי ברכות פרק ו'). בדרך כלל משמשת "כלום" בקשרים שיש בהם שליליה, כמו בברכה זו: "לא מיליה אחת לשכנתה, ככלומר הסיומת "-ות" של השם "אלנות" כדי ל"זוג המלות". בנוסח יש שאחריו: "טובות" כדי ל"זוג המלות". בנוסח, יש מफקפים בהנחה שגם בעברית "אלון" הוא רק זכר, וטוענים ש"אלון" יכולה להיות גם נקבה.

אעפ"כ, היו ש"תיקונו" מطبع ברכה זו ל"אלנות טובים". אף שאפלו רוזה לא הוטרד מהצירוף "אלנות טובות" - יצחק סטנוב, משכיל בריליאנט שהמשיך את דרכו בהתאם הסידור ברכבתו המיליה "כלום" בחלופה המקראית שלה, "דבר"! בעבר 138 שנה, בשעה שחדוש זה הלך ומתחפש בקהילות אשכנז, יצא נגדו רבוי חיים פונטנרטומי, בעל "פתח הדבר" (איימר, תרכ"ג; 1863), וכתב שלמרות היסomicין יט, יט) "קשה הדבר מאי לדרכו להתאמת הסידור מפי קדושים [...] וכי הורתה הרצואה ביד כל אדם לשנות שטבעו חכמים בברכות, המוסכם מפי הכל?!" בעקבות זאת, פוסקים רבים עזרו את בני אשכנז להחיזיר עיטה לישנה ולהתגער מהධיש זה.

ב. (שמואל ב' יג ה; יחזקאל לד, כ). אך רק בלשון הכוונה היא לבני אדם (כמו בדברי הילל "אהוב את הבריות ומקרבן לتورה"; אבות א, יב), ולפעמים לבירות אחרות (כמו בברכת "משנה הבריות" על ראיית פיל וקורף; ברכות נח ע"ב). רוב עדות ישראל קוראים את המילה "בביה", ו"בריות" (בדומה למילה המקראית "בביה", ובמילים "בריות" ו"בריות" במקרא). ר' יesh amorim "בריה" ("בביה", במדבר טז, ל), אך יesh amorim "בריה" ("בריה" ו"בריות"). במסורת תימן מבדילים בין בני אדם ("בריה" ו"בריות") לבין שאר הנבראים ("בריה" ו"בריות"), ובברכת האילנות מנהגים לברך "בריות טובות".

ג. הראה שם וזה משמש בין בלשון נקבה (כמו ביוםא פו ע"א: "מה הבריות אומרות עלויו") ובין בלשון זכר (כמו בשמות רבה, משפטים פרשה לא: "כל בריותו של הקב"ה לוין זה מזוה").

ד. לעברית של חוץ'יל מהארמית שבספר דניאל (ד, ז-ח), וכנראה שבמעבר לעברית שמר

מסרו מחדרי היום

רוצה ללמידה מהדור היום אין לך זمان?
רוצה להיות בעניינים ולדעת מה לומדים היום בדף היום?
רוצה לחזור במהירות על מה שלמדת היום בדף היום?

הצטרפו וקבלו
מיד יום את
עיקרי הדף בקצרה
בזהירות ואכזב
או בדוא"ל

הרשמה בדוא"ל:
daf-yomi@daf-yomi.com

אפליקקציית הפורטול חופשית להורדה:

חפשו אותנו גם ב- [Facebook](#)

איזהו עם הארץ? ברכות מז ע"ג

בנוי ירושלם שהיו מעורבים בהם "ילא נבדלו מעמי הארץ". ומכאן קירה הדרך דרך הכריקים הבו לשכבה הנחותה שבעם, הבורים הרים גם שאינם מקפידים על מצוות התורה וכונרא גם מתחברים עם הגויים.

שינוי נסוח התרחש בכינוי זה בלשון חכמים: הוא הפך מלשון רבים לשון יחיד; בעוד שבמקרא 'עם הארץ' הוא כינוי לאנשים רביים, כמשמעות המילה 'עם', הפך 'עם הארץ' בלשון החכמים לכינוי עכבר אדם בודד, עד כדי כך שאם רוצחים לדבר על כמה אנשים מן הסוג הזה, אומרים חיל 'עמי הארץ', כמו: "בתני כנסיות של עמי הארץ" (אבות ג, י); "ויאל ישב בחורה של עמי הארץ" (בראשית מג ע"ב). בעוד שבמקרא 'עמי הארץ' פירושו בני עמים רבים, ולא אנשים בני אותו עם, כמו בפסוקים שהבאו לעיל.

הביטוי 'עם הארץ' התחליל אפוא את חייו כינויו לכל אזרח ארץ מסוימת, בספר מלכים נראה אפילו שמדובר על השכבה הגבולה בחברה, ובלשון חכמים הוא הופך לכינויו של העמד הנמוך ביותר - ולא זו בלבד, אלא שהוא הופך לתואר של אדם היחיד גמור למשמעותה של המילה 'עם'. מכאן קירה הדרך ל'עם-הארצית' (עטרכות) בכינוי לעצם תוכנות העברות.

מסתבר שהתהליך האחרון של הפיכת המילה 'עם' כינויו ליחיד, התאפשר בלשון חכמים משום שהמילה הוו נדקה ממקומה על ידי המילה 'ציבור' שבמקורה פירושה עדרימה של דברים נגזרים. השוו למשאל את 'קרבן העם' שבション המקרא, לעומת 'קרבן ציבור' שבション חכמים.

אפשר לראות בכך כיצד מתරחש תהליכי הדחיקה. בלשון המשנה עדין אפשר למצוא גם את המילה 'עם', אף שהיא מייצגת ביחס למילה 'ציבור', כגון "גמינו העם מלולות" (שביעית י, ג), "שותן בחמה אבל לא כנגד העם" בלשון הבריתות היא נמצאת עוד פחות, ובלשון התלמוד כמעט שאי אפשר לモזאה אלא באציגות פסוקים או משניות.

עם הארץ? כל שאינווכל חוליו בטוהרה, דברי מייר; וחכמים אומרים: כל שאינו מעשר פירוטיו כראוי" (ברכות מו ע"ב).

מה הסיבה לשינוי זה? קשה לדעת, אבל תחנן שמדובר נועץ בעלי בבל. בספר עוזא מופיע הביטוי 'עמי הארץ' תדייר בכינוי לעם השונים שהובאו ארצה על ידי מלכי אשור והתערבו באכלהה היהודית שבארץ ישראל, דבר שגרם לנישואי תערובת שהיה מכשול חמוץ כמתואר בספריו עזרא ונחמייה. לדוגמא: "לא נבלוי העם ישראל ותכלנים והללים בעמי הארץ כתובתנים לבונני חי" (פרק זי' ביבוסי העמנים נמאבי המצרי והאמני, ע"ל העשירון התיכון צריכים להוסף מילה ייגממו אבן) (ויקרא כ, ב). וכשורצים לדבר על מושביך לכל עם הארץ" (שם מב, א); "עם הארץ? על נושא מנגניהם להם ולבניהם והתערבו ורעד וולם דלת עם הארץ" (ם"ב כד, יד).

יתרה מזו מספר מלכים נראה שעם הארץ

היה באותה תקופה כינוי לשכבה הגבולה בחברה. דוגמא: "וינק עם הארץ את כל מקשיים על הפלך אמון נימליך עם הארץ את בנו פרחויו" (שם כא, כד); "וינק עם הארץ את יושביו יתאחז בון יאשיהו נימליך אותו נימליך און פרחת אבוי" (שם כג, ל). האנשים הפחותים אינם מליכי המלכים. וכשנבوروadan כובש את ירושלים הוא לוקח את האליטה הנמצאת בעיר, ומגלה אותם לרבללה - שם יימתם מלך בבבל. היתה זו שיטת ידועה של מלכי אשור ובבל: את האליטה הגדלו או הרגו ואת השכבה הנמוכה של האוכלוסייה, אלו שכנת המרד הנש��ת מהם פחותה, אותם היו משארים שלא תהי הארץ שמהה. ומה היו אלו הנלקחים? "שרה נון קראש ואת אפנחו כון משנה ואת שלשת שמלci קוף, ווון העזר לך פריס אדר אשר הוא פקיד על גאלחים" (שם י, כת); "עמי הארץ המבאים את כל מפקחות וכל שבר ביום נשפט לא נקח מהם בשפט וביום קוש" (נחמה י, יב) ועוד.

כאן הכינוי 'עמי הארץ' בא עוד במשמעותו המקורי, בגין העמים הנמצאים בארץ, שאינם עם ישראל, כמו: "ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" (בראים כת, י). אך מכיוון שההיא מצב של התובלות, כמו שרואים שוב ושוב מספרי שיבת ציון, נראה הביטוי הוה דבק גם בצעיר (שם כה, יה-יט). רואים אנו שעם הארץ היו מהשכבה החשובה. לא השרים והכהנים, אבל הבאים בתור סולם המעודדות החברתי.

כך בלבון אחד מחלוקת 'עם הארץ' כינוי לאדם נבע מדעת וחסר כל מעלה: "ולא עם הארץ חסדי" (אבות ב, ח). ובמיוחד אדם שאינו והיר בהלכות תרומות ומעשרות ודיני טהרה: "אייזו

למעשה, אם נתבונן בתורה נראה שbamata אין שם קשו. עם הארץ בתנ"ר פירושו אורי הראוי הארץ, דבר שגרם נישוחו לעם הארץ, לבני חת" (בראשית כג, ז); "וילוס... והוא המשביר לכל עם הארץ" (שם מב, א); "עם הארץ? ייגממו אבן" (ויקרא כ, ב). וכשורצים לדבר על העשירון התיכון צריכים להוסף מילה ולומר "דלת עם הארץ" (ם"ב כד, יד).

היה באותה תקופה כינוי לשכבה הגבולה בחברה. דוגמא: "וינק עם הארץ את כל מקשיים בון פרחויו" (שם כא, כד); "וינק עם הארץ את בנו פרחויו און יאשיהו נימליך אותו פרחת אבוי" (שם כג, ל). האנשים הפחותים אינם מליכי המלכים. וכשנבوروadan כובש את ירושלים הוא לוקח את האליטה הנמצאת בעיר, ומגלה אותם לרבללה - שם יימתם מלך בבבל. היתה זו שיטת ידועה של מלכי אשור ובבל: את האליטה הגדלו או הרגו ואת השכבה הנמוכה של האוכלוסייה, אלו שכנת המרד הנש��ת מהם פחותה, אותם היו משארים שלא תהי הארץ שמהה. ומה היו אלו הנלקחים? "שרה נון קראש ואת אפנחו כון משנה ואת שלשת שמלci קוף, ווון העזר לך פריס אדר אשר הוא פקיד על גאלחים" (שם י, כת); "עמי הארץ המבאים את כל מפקחות וכל שבר ביום נשפט לא נקח מהם בשפט וביום קוש" (נחמה י, יב) ועוד.

כאן הכינוי 'עמי הארץ' בא עוד במשמעותו המקורי, בגין העמים הנמצאים בארץ, שאינם עם ישראל, כמו: "ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" (בראים כת, י). אך מכיוון שההיא מצב של התובלות, כמו שרואים שוב ושוב מספרי שיבת ציון, נראה הביטוי הוה דבק גם בצעיר (שם כה, יה-יט). רואים אנו שעם הארץ היו מהשכבה החשובה. לא השרים והכהנים, אבל הבאים בתור סולם המעודדות החברתי.

רק בלשון חכמים הפק 'עם הארץ' כינוי לאדם נבע מדעת וחסר כל מעלה: "ולא עם הארץ חסדי" (אבות ב, ח). ובמיוחד אדם שאינו והיר בהלכות תרומות ומעשרות ודיני טהרה: "אייזו

חדש על המדף

איןנו מחדוה פרשנות ישירה לנושא הנידון. עיון במרכז הסוגיה, מוביל

להבנה מוחדרשת בנושא הנידון. בניתוחים, יצא ספר על חלוקת הסוגיות וחשיבות ההלכה, בכל מסכת מגילה, וכן על הפרק

הראשון של מסכת בבא קמא. להזמנת הספר אלקטרוני או קשיח ניתן לפנות ל: weingort@gmail.com

גם על הבנת התוכן.

שיטת "פני המנורה" מזכירה עלי כך שהסוגיה בנויה משלושה חלקים שהם שבעה. החלק הראשון מחייב לחלק השלישי, והם מהווים המשך זה לזה, כאשר בכל אחד מהחלקים יש שני דברים בהם עוסקים. החלק השני דרכו עיון בגמרה עולה, שאגם השניה הוא מרכז הסוגיה. הכלול שלשה דברים. מרכז הסוגיה עוסק בנושא הקשור לסוגיה, אך הוא

היחידה הקטנה ביותר בש"ס היא סוגיה. כיצד מחלקים את הסוגיות?

האם עורך הש"ס חשבו גם הם על הגשת הגמרא לפי סוגיות, או שזו רק חלוקה טכנית, שאיננה מלמדת על מהות סוגיה? מתוך עיון בגמרה עולה, שאגם המבנה בו הגמרא הוגשה לנו הוא עדין, ולא רק התוכן. כאשר אנו מתבוננים במבנה, ישנה השפעה

פני המנורה הרב שלול יונתן ויינגורט

ענית אמן אחר ברכת עצמו

גרנות מה ע"ג

וה庫רא בתורה והמפטיר בנביה והברך על אחת מכל מצות האמורות בתורה לא יענה אחר עצמו אמן ואם ענה הרי זה בור... ואית תנין הרי זה חכם אמר רב חסדא מאן דמר הרי זה בור בעונה על בעונה בסוף ומאן דמר הרי זה בור בעונה בסוף ברכה וברכה", ומשמע שבכל מקום העונה בסוף הוא משובח ובוגם בסוף הרמב"ם הילימ "הרוי הוא (נא, ג) מסביר שלදעת הרמב"ם הילימ "הרוי הוא חכם" לא הולך על כל הדברים שנויים בבריתא.

תקנת אמירת אמן על ברכה, היא תקנה של אמונה שאינה תלולה בברכה של אדם אחר, ולכן יש לענות אמן אחר כל ברכה ונרכנה. לעומת זאת לדעת בעלי התוספות והרמב"ס תקנת ענית אמן נשמכה על הפסקוק כי ש"ה אקרא הבו גודל לא-לוקינו" ומהז נלמד שכasadם מביך, צריין השומע אותו לענות אמן

אמן לאחר רצף ברכות, ואילו הרמ"א כתוב שנגנו לענות אמן רק לאחר ברכת בונה ירושלים, אך כתוב שבמקומות שנגנו לענות אמן, צרכיהם לענות גם אחר שומר עמו ירושאל לעד. מנוגנו של ר' שריה דבליצקי זצ"ל היה שהיה מסיים ברכות ישתחבה ושומר עמו ירושאל לעד עם שליח הציבור והיה עונה אחורי אמן, כדי לצאת ידי הגר"א שמנаг אשכנז הוא מנהג שלא על פי ההלכה. מנהג הוא לפני המגן אברהם (נא, ב) שאף שאין לענות אחר ברכת אדם אחר, כשהוא מסיים את אותה הברכה, ברכות האלו מותר לענות אחורי ברכת אדם אחר אמן.

סבירו: בוגרמא נאמר שיש ברכות שני המברך עונה אחורייהם אמן, ובברכת בונה ירושלים עונים אמן, הגאנונים והראשונים נחלקו האם בכלל ברכה עונם אמן, או שرك רצף של ברכות, והרמ"א כתוב שנגנו לענות אמן אך ורק לאחר בונה ירושלים.

הנצי"ב (מרומי שדה) מסביר את מחלוקתם: לדעת הגאנונים תקנת אמירת אמן על ברכה, היא תקנה של אמונה שאינה תלולה בברכה של אדם אחר, ולכן יש לענות אמן אחר כל ברכה וברכה. לעומת זאת לדעת בעלי התוספות והרמב"ס תקנת עונית אמן נסמכה על הפסקוק כי שם ה' אקרא הבו גודל לא-לוקינו" וможה נלמד שכasadם מביך, צריין השומע אותו לענות הראות שבירך, וכן אין מקור לעונית אמן לאחר ברכת עצמו, אלא רק בברכת בונה ירושלים עונים האי גאון שיש עוניון שהمبرך יענה אמן אחורי כל ברכה וברכה, אלא שאמצץ סדר הרכות, או בין הברכה לאוכל, ענית אמן מת להבדיל בין מהתורה לברכות מדברי חכמים. הפס"ג (אור"ח נא, ב) כתוב שאין לענות אמן גם לאחר ברכת ישתחבה, משום שהענינה אינה הפסקה בין ברכות מדרבנן לברכות מהתורה, משום שירק קריית שמע מהתורה, וברכותיה אין מהתורה, והברכה היחידה שיש אחורייה ברכות מדרבנן והיא מהתורה היא ברכת בונה ירושלים. אמן הגר"א (נא, ג) כתוב שנגנו וה לענות אמן אך ורק לאחר בנה ירושלים הוא בלי מקור, אלא שכך נהוג.

שו"ע (רטוי, א) פסק בדברי הרמב"ס שעונם

בגמרה (מה ע"ב) מובאות שתי בריאות: אחת שאומרת שאדם העונה אמן אחר ברכה שהוא מברך - הרי הוא מגונה, והשנייה שהעונה אמן לאחר שהוא מברך הרי הוא משוכחה. הגمرا מסבירה שיש להבדיל בין ברכת "בונה ירושלים" שבברכת המזון, לברכות אחרות, שבברכת בונה ירושלים העונה אמן אחר ברכת עצמו הרי זה משוכחה.

רש"י ("ה הא בבונה ירושלים) הסביר שכיוון שברכת בונה ירושלים היא ברכה אחרונה בסדר הברכות ראוי לענות אחורייה אמן, וכן יהיה הדין ברכות אחרות שהן אחרונות בסדר הרכות, לעומת ברכות אחרות בסדר הרכות שאין ראוי לענות אחוריים אמן.

אם נתנו לומר שפאילו ברכת בונה ירושלים בוגרמא, על מנת לומר שפאילו ברכת שחיובה מדרבנן, ירושלים שיש אחורייה אמן בגל שהיא מסימנת את הרכות מהתורה שבברכת המזון.

הרש"ב"א (שם) הביא שיטה שלישית בשם רבינו יהודה גאון שבסיטום כל הרכות שمبرך יש עוניון לענות אמן, על מנת לקבל ולהאמין את הרכות שבירך, וכך כתוב הרא"ש (ז, י) בשם רב העניין שהمبرך יענה אמן אחורי גאון שיש עוניון שהمبرך יענה אמן אחורי עצמו, אלא שאמצץ סדר הרכות, כל ברכה וברכה, אלא אם כן ברכת בונה ירושלים עונית אמן מת להבדיל בין מהתורה הפסק, וזו כוונת הגרמאר שאין לענות אמן משום שזה מפסיק בין הברכה לאוכל, או בין ברכה לברכה, וכן הוא כותב שיש לענות אמן גם לאחר ברכות התורה וברכות ההפטרה. אך הרמב"ס (ברכות א, טז-יח) כתוב שאין לענות אמן לאחר ברכת אהן, אלא רק לאחר רצף של כמה ברכות, ובאופן דומה לדעת רש"י.

מההרייתא המובאת בירושלמי (ה, ד) משמע כדורי הגאנונים משומ שנאמר שם: "תני הפורס את שמע והועבר לפניו התיבה והנוסא את כפיו

מתי אפשר לכתילה לבן "שהכל" על תמר?

אכן, גראי"ש אלישיב זצ"ל אמרשמי ששווה תה מות, וכי להמתיקו ואכל תמר, יש דרך שבה יכול להכניס את התמר לפיו עוד לפני התה, ולברך לפיו כל הדעות: יטול בימינו את התמר, ויברך על התה "שהכל נהייה בדברו", ואז מייד קודם שישתה את התה יכנס את התמר לפיו בלי ללעוס אותו וכאשר התמר בפיו ישתה את התה. באופן זה הוא מסתיק את התה כך שהיא ראוי לשתייה וגם אפשר לבן עליו "שהכל", וגם מקדים בזה את העיקר לטפל.

הדבר העיקרי, וגוגדניות באות רצוי למתיק אותה, لكن לדעת האור ורועל יש לבן על הגוגדניות ברכת "שהכל", שהרי הברכה היא עצם על השתייה, שהיא העיקר, ולא על הפירות, שהם הדרבר הטפל. לעומת זאת הבית יוסף סבור שיש לבן על הגוגדניות את ברכות הרגילה, בಗל המהלויקת זו כתוב בעל המשנה ברורה שראויה להימנע מלأكل את הטפל לפני העיקר, כדי לא להיכנס לספק אייזו ברכה יש לבן במצב זה.

"כל שהוא עיקר ועמו טפילה" - מברך על העיקר וופטר את הטפילה".

מי שאוכל קודם כל את העיקר ולאחר מכן את הטפל - איינו צריך כלל לבן על הטפל שכך הוא נפטר בברכת העיקר. אולם לעיתים ברכות העיקר, ובמצב כזה מובאת מחלוקת ב"בירור הלכה" איזו ברכה יש לבן על הטפל. מי שאוכל גוגדניות כדי למתיק את השתייה, השתייה היא

נקודה למחשבה

הרב דב קדרון

مكان הלכה ברורה ובירור הלכה

יש לי מונח

ביאור מונח תלמודי בדף היום

הרבי יונתן קלין

"הא לנו והא להו"

בסוגייתנו, הולקים רב חסדא ורבי יוחנן, כיצד חותמים את ברכת מעין שלוש. רב חסדא אומר: על הארץ ועל פירותיה. רבי יוחנן אומר: על הארץ ועל כל הארץ. אמרו שאין בינהם מהחולקת, אלא הפירות. רב עמרם, אמר שמי לא נמי בינהם מהחולקת, אלא "הא לנו והא להו". והגמרא מבקשת על זה: "מתќוף לה רב נחמן בר יצחק, איננו או אבל ואבן מברכין"? פירוש, כיצד אנו בבל מברכים "על פירותיה"? הרי אנו לא אוכלים מהם?

תוספות כתובים בכמה מקומות (לודגמא שבת ט א ד"ה הא, קידושין כת ב ד"ה הא) שימוש הביטוי הא לנו והא להו, הוא, שהרב, ראש הישיבה, אומר לתלמידיו שבאו למקום אחר: הדין שאמרתי הוא לנו, בני המקום, אך לכם התלמידים בני מקום אחר, הדין אחר. ככלomo, הרב מלמד את תלמידיו את הדין לפי מקום ולא לפי מקומו.

תוספות (אצלנו ד"ה איןתו ובשנת שם)
עצמם מרגשים בקושי העולה מסוגיתנו על פירושם. שהרי בסוגיתנו רב נחמן בר יצחק מבקשת, איך אפשר לומר הא לנו והא להו, וכי הם אוכלים להו, וכי הם מברכיהם? ובמשמע שלמקשן (רב נחמן בר יצחק) לא תacen שידבו אמוראי בבל בשיל בני ארץ ישראל, ואילו לפי Tosipot לא קשה קושית ר' נחמן בר יצחק כי אפשר שר רב חסדא למד את תלמידיו בני ארץ ישראל את הדין לפי מקוםם.

התוספות מישבים, שהגמרא ידעה שבאותה עת לא היו לר' חסדא תלמידים.

הרא"ש (בתוספותו אצלנו) מתרץ: "שמע לעניין ברכות דבר שנוהג תדייר היה צריך לומר כמנהג אותה הארץ שלא יטעו תלמידי אותה הארץ". אצל רב שיש לפניו תלמידים גם בני מקומו וגם מקומות אחרים שרגילים בו והוא מצוי, יש חשש שיטעו התלמידים בני המקום. ולכן על הרב ללמוד לפי מקומו ולא לפי מקוםם של תלמידים.

החות יאיר (בפסח הכללים שלו, מר קשי"א, ערך הא לנו והא להו) מתרץ אחרת: "ענין ברכות הפירות אדם צריך לידע איך יעשה לפי שעה ומודמן בכל יום, ואיך יתכן שיורו איך יברכו אחר שובם לביתם. וההיא דשבת ודאי לא קשה, כי תלמידי בבל גם כשהיו בארץ ישראל היו וחורים המינים בחווק, כי למה ישנו וזה ואין בו שום איסור והיתר, לכן שפיר ליום רבם אותם לפי מנהוגם". לדבריו, לא שיק לומר הא לנו והא להו על דין שצרכיהם התלמידים לקיים תמיד, גם בזמן שהם אצל רבם, ואני תלוי במנגנון אלא בנסיבות מקום בו הם נמצאים.

מימוש הקול האלקי

ברכות מה ע"א

המתרגם אכן יכול להגביה את קולו יותר מאשר הקורא?

תשובה מענית כותב רב לוי יצחק מברדיטשוב (קדושת לוי פרשת תולדות), שמצויע על עובדה מעניינת.

למרות שימושה רבינו היה אבי הנבאים והותיק מבניהם, דודו קואנדווטוי שלו הן הכי ברורות ופשות להבנה, יותר מנבאותיהם של הנבאים הקורא - מיעע הקורא קולו ויקרא".

"אמר רב כי שמון בן פיין, מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר ממה שנקרא? המשנה ידיבר והאלים יעננו בקולו; שאין תלמוד לומר בקול, ומה תלמוד לו מר בקול - בקולו של משה. תניא נמי הכא: אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא, ואם אי אפשר למתרגם להגביה קולו ונגד הקורא - מיעע הקורא קולו ויקרא".

"מימוש עצמי" זו סיסמה די נפוצה

בדורנו. כל אחד מבקש להביא את עצמו כמה שיותר לידי מימוש, וסביר לנו כמה מתבגר את חייו. אלא שמתברר לנו מה הוא הביאו את הדברים ישרות מעתה שלא תמיד מימוש עצמי זוהי תכונה ה, הדברים הוי מועברים באופן אונשי עם משלימים ודוגמאות שהם הופכים, ועל פניו קל יותר להבין את הדברים כפי שהם נאמרים אליו עבוד אונשי, יותר מאשר כשהם מובאים בנסיבות הגלומות ישירות מעתה ה.

אלא שכן בדיק מסתור הסוד.

דודוק באקשר עם ה' המימוש העצמי הוא אכן נגף. ככל אדם מערב את עצמו ואת הבנתו בברוריו של ה', כך הדברים הם פחות בברוריהם, כי הם פחות מזוקקים לדבריו של הקב"ה, וכך יכולה להיות חסר הבנה או בהירות בדברים, שכן בדברים אונשיים יכול לחול בלבול, אך בדברים אלקטיים לא יכול לחול בלבול. לכן, ככל שהאדם משתמש בסך הכל כדיינור העברה של דברי ה', לא שהוא מתערב ומהנה להסבירם, כך הם מתבללים טוב יותר ומובן יותר.

זה בעצם היה סוד כוחן של נבואות משה. משה רבינו תפוך צינורו שמעביר את דבריו לי לעם לא"מ מגע יד אדם". את תובנותיו שלו הוא השאיר בצד, והעביר את הדברים בדיק מוחלט לאופן שבו הם נאמרו לו.

וזו גם היסוד להבין את התשובה לשאלת התוספות.

כאשר הגמרא דנה בבעל קורא ומתרגם, היא עוסקת בשני בני אדם עם שני תפקדים שונים, וכך גם המתרגם צריך להיזהר שלא להגביה את קולו מעיל לקולו של בעל הקורא.

לעומת זאת, אמר רב לוי יצחק מברדיטשוב, כאשר אנו עוסקים במשה רבינו שהעביר לעם ישראל את הדברים מאה ה', הרי הוא לא אמר אותן אותן ה' תמידים" - משה רבינו, היו למעשה אותו הקול בדיק, הקול האלקי.

הגמר בסוגיתנו קובעת כי המתרגם צריך להפקיד שקו לו לא יהיה רם יותר ממהו של הקורא, ובמיאה לכך ראה ממשה רבינו שניצודה לומר את דברותיו, אחורי שנבני ישראל עשתה הדברות, אחורי שנבני ישראל עם שמו שמו אותן מהקב"ה בעצמו מפאת הקדושה הגדולה והפסק אומר כי משה דבר, והקב"ה ענה בקול.

אלא שהתוספות במקומות מקשיים קושיה פשוטה ביותר על ראיית הגمرا: והרי בחילוק התפקידים שבין משה והקב"ה, מובן שימוש משה היה המתרגם, והקב"ה היה בעל הקורא, ומן הסתם הקב"ה אמר את הדברים למשה בלחש, שכן בני ישראל לא יכולו לשמוע אותו יותר, ומה שכתבם את דברי הקב"ה אמר אותם בקול לכל העם, ואם כן יש מכאן ראייה הפוכה לגמרי, לפיה

היתר המכירה בשנת שמשית

ברכות מ"ד ע"ג

בגמרא מסופר על ר' אליעזר שהדור בעבודו הגוי כדי שיחיה לו מנין. הוא לא ביטל בכך את מצוות העשה "לעולם בהם תעבדו" (ויקרא כה, מיו), כי "מצואה דרבים שאיןי". התספנות ר"ש (ברכות כא) כתוב שמצוות העשה "ונקדשתי בתוך בני ישראל" גוברת על המצואה הפרטנית של "לעולם בהם תעבדו", וכך גם אם היה מודבר על מצוות מדרבנן כמו לעונת קדושה ולומר "ברכו" - "דלא מסתבר לומר דאייריך בעשה דארויתא. בגון לקורת פרשת זכור שהיא מן התורה".

הסיפור על ר' אליעזר מופיע גם בגמרא בגיטין (לח ע"א) והר"ן שם נימק: "מצואה שאיןי. כלומר שלא אמרה תורה לעולם בהם תעבדו" אלא כדי שאל ליתן להם מתנת חנוך, כדכתיב גבי גוים 'לא תחננו' (דברים ז, ב). אבל כשהוא משחררו מושום מצואה, הרי הוא כאלו נתן דמי עצמו, דכיון דליך חנינה שי". האיסור לשחרר עבר גוי והוא בשל הכתוב בתורה "לא תחננו" - לא תתן להם מתנת הנימ (עובדיה ו כ ע"א). אך אם המתנה היא לטבת היהודי אז מותר. כבר למעלה ממאה שנים, מתקיים דין הלכתי פורה בשאלת ההיתר למכור קרקע לגוי בשנת שמשית. באמצעות ההורית אפשר להקל במספר פעולות התקளויות שייעשו ע"י היהודי. ההורית מבוסס על כך ששבייעית בזמנ הוה דרבנן, והחשש שאם תפסק לחולtin העבודה היה תהורה. הדבר יפגע בחקלאים וביחסוב הארץ.

אותה השאלות בהקשר זה, מודיע ניתן למכור קרקע מרץ ישראל לגוי, הרי יש איסור: "לא תחננו" - "לא תתן חנינה בקרקע" (עובדיה ו רה שם)? הראי"ה קוק (שורית) משפט כהן, סימן נה שהיה מבין המבസסים הגדיים של היתר המכירה, השיב על פי דברי הר"ן:

"יש לומר כמו דפירים הר"ן על שחרור העבד לדבר מצואה דמותה, מטעמא דלא תחנן נאסר דוקא כשמיון לטובתם. והכי נמי לא שייר איסור דחנינה בקרקע במכירה כו, שהוא דרך הערמה להפקיע מקודשת שביעית, כדי שיוכלו לעובד בהיתר, שהיא לטובתנו, כדי שיתחזקו ישראל בקרקע".

איל המושק נרכות מג ע"א

החי והצומח

ד"ר משה רענן

על ריח טוב ... ואם לא היה מן העץ ולא מן האדמה כגון המור שהוא מן החיה מביך ברוא מני בשמות וכו'. פרשנוי ימי הביניים אחרים מזהים את המור עם שער העץ מושק abyssinica Commiphora Comiphora abyssinica והוא מושק יוטר לאור הקשו בפסוקי המקרא.

ואילו הדרمبין (שםות, לכ"ג) כותב: "... ועם כל זה הנראה אליו מדרבי רכבותינו שאין המור מוש"ק", שהם אמרו במדרש חזית (שה"ש רבה ד יד) מור, אינמר"נו, והמושק אף בלשון חכמים כך שהוא מושק, כמו שאמרו בברכות (mag א) חוץ ממושק מפני שהוא מין חיה, וכן שם בירושלמי (פ"ז הד"י) בר ממוסקים, וכותב בעל הערד (עדך מסק) כי גם כך שהוא מושק בלשון יון. ועוד אמר במדרש חזית (שה"ש רבה אנה) צרו המור דודוי לי, זה אברהם, מה המור הזה ראש לכל מיני בשים, כך אברהם בראש לכל הצדיקים, מה המור הזה אין מפה אלא באור, כך אברהם לא נודע מעשי עד שהושלך לבשן האש, ומה המור הזה כל מי שלוקטו ידיו מתמרמות. כך אברהם ממර עצמו ומסג עצמו ביטורין. והנה המושק ריחו מפה בלבד אוור וכו'".

ברצוני להתייחס לנΚודת אחת בדין זה בעלת הקשר ההלכתי-ביולוגי. הראב"ד מושג על הרמב"ם בהלכות כלי המקדש (שם): "המור הוא הדם הצורו. א"א אין דעתך מקבלת שכנים במשעה הקדש דם שום היה בעולם כל שכן דם חיה טמאה אבל המור הוא האמור בשיר השירים באתי לאני אהותי אלה אריתי מורי עם בשם והוא ממן שעש או ממן אילן וריטה נורף". הראב"ד אינו מקבל את זיהוי המור עם המושק משום שלדעתו ועל החיים ממנה מפיקים את המור הוא טמאה. למעשה של דבר לאיל המושק יש סימני טהרה שהרי הוא מפריס פרסה ומעליה גירה. פולמוס זה מוביל אותנו לשאלת מעוניות שנדנים בה האחرونינ בהרחבה והיא האם האילים נחשבים חיה תהורה. השאלה צבה לאור כך שלזכרים (ורק לזכרים) של האיל האdomini, למשל, יש ניבים בלבשת העליונה. מחלוקת זו מקרינה על כשרותו של איל המושק משום שגם לזכרים של מין זה יש ניבים. יתכן אם כן שהרמב"ם היה פוסק (בניגוד לדראב"ד) שאיל אדמוני הוא חיה תהורה.

למעשה, היום, המושק הוא שם של קבוצת חומרים ריחניים ממוקורות שונות ולעיתים אף בעלי מבנה כימי שונה. חומרים אלו כוללים הפרשות מלבלוטות בעלי חיים שונים ובראשם איל המושק אך גם צמחים רבים מפיזים מיחוז דומים. המושק נגיעה בבעלי חיים נוספים כמו למשל ב- Muskrat (Muskrat) המדייני Ondatra zibethicus (Biziura lobata) בפניהם אוטוטליה ועוד ובין. לתנינים יש שני מדרומים אוטוטליה ועוד ובין. לתנינים יש שני וגאות של בלוטות מושק אחת בקצת הלסת ואחת בכיב. עד המאה ה- 19 היה שימוש נרחב במושק טבעי, בתעשיית הבשדים, עד שימושם לכליים ומוסריים הובילו לאימוץ תחליבים סינטטיים שהמירו, כמעט לוחטן, את המושק הטבעי. המושק משמש כמרכיב בסיסי בתעשיית הבשדים, ביצור סבון, כתבלין וכתחשיר רפואי. בימינו משמש הוא מושק בכיסי מושק טבעיים רק ברפואה הסינית המסורתית ובצד וסחר לא חוקי.

"אמר רב חסדא אמר רב, ואמרי לה אמר רב חסדא אמר ועריך: כל המוגמות מברכין עליו בוראו עצי בשמיים, חוץ ממושק שמן חיה הוא, שembracen עליו בוראו מני בשמיים".

מדובר של בושים המופק מבעל חיים. רשי"י (שם) מפרש: "חווץ ממושק" הואיל ומושפთ הרא"ש (שם) מפרש: "חווץ ממושק" הואיל ומושפთ הוא. י"א שהוא זיעת החיה. מן הרועי של חיה. והנכון יותר שחייב ידועה היא שיש לה חטורת בצוואר ולשם מתבקש מתחללה בעין מהין חיה, וזה מאייר היה אוסר אותו באכילה מפני חשש דם, וה"ר יונה כתב דאפשר לחת בו טעם ולומר דפירושה בועלמא הוא ע"פ שמתחללה היה דם לא חיישין להבי דבתר השטה אולין וכו'".

איל המושק. צילם: F. Spangenberg

איל המושק - גולגולת זכר. צילם: Didier Descouens

עדות למקורו של המושק ניתן לקבל אגב הדיון לגבי המור שהיה אחד מסממני הקטורת. רוס"ג בפירושו לתורה (שםות, לכ"ג) זיהה את המור עם המושק ותרגם "אל מסך". המור הוא הדם הצור בחייביו: "המור הוא הדם הצור בחיה שבחדו הידוע לכל שמתבשמין בה בני אדם בכל מקום" (הלכות כלי המקדש, פ"א הלכה ג'). כך סבר רבינו יוסף קארו במאה ה-16: "המור הוא הדם הצור בחיה שבחדו וכו'. זה פשטוט בפי העולים לומר בחיה שבחדו וכו'. וזה פשטוט בפי העולים לומר שמור הוא מושק" (כט' משנה, שם). ובHALOTOT ברוכות כותב הרמב"ם (פ"ט הלכה א'): "כיצד מברך

הARIOOT נמקפה רוחנית ברכות מו ע"א

"רבי זירא חלש, על לגביה רבי אבחו, קבל עליה: اي מתחפַת קטינה חריד שקי - עבדניא יומא טבא לרבען. אתפה, עבד סעודתא... כי מטה לברכוי, אמר ליה: נבריך לנו מר! - אמר ליה: לא סבר לה מר להא דרב הונא דמן בכל דאמר: בוצע מברך? ואיתו מאן סבירה ליה? - כי הא דאמר רבי יהנן משום רשב": בעל הבית בוצע ואורה מברך, בעל הבית בוצע - כדי שבצע עיין פה, ואורה מברך - כדי שבך בעל הבית. מי מברך - יה רצון שלא יבש בעל הבית הזה ולא יכלם לעולם הבא; ורב מוסיף בה דברים: ויצלח מה איד כל נכסיו, והיו נכסיו ונכסינו מוצלחים וקרובים לעיר, ואל ישלוט שטן לא בעמש ידי ולא בעמש ידינו, ואל יזדק לא לפניו ולא לפנינו שם דבר הרהור החטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם".

החלק הפחות מוכר בברכת המזון הוא ברכת האורת. יש שאינם אומרים אותה, ואפשר להבין אותן: בברכת המזון אנו מברכים את הקדוש ברוך הוא, למה להזכיר את בעל הבית?

שאלת זו אולי מסתתרת בגמרא. רבי אבחו עורך סעודה לרצל החלמתו של רבי זירא ממחלה מסווגת, ומציין לרבי זירא שיברך המוציא יבצע, אך רבי זירא מוטר על הכבוד משום בכבודו של המארח. רבי אבחו משיב שדוקוא מצד כבוד המארח - עדיף שהארוח יברך אותו. נראה שבברכה יש ביטוי מיוחד כבוד והכרת טובתו.

מה כוללת הכרת טובה זו? כאן, כאמור, אנו מתרכחים עוד יותר מעולם התודות והברכות המוכר. לפי נוסח המקורי, הברכה מתמקדת ביחס בין המארח ובין החברה - "שלא ימוש בעל הבית". לפי התוספת של רבי, הברכה מתרכחת לכל הצד הכלכלי בחיה המארח.

אלו הצדדים שהארוח נפגש עם בארוותה. האורת איננו מברך את המארח שעילתה במלעות התורה, שהיא בריא או שיזכה לבנים תלמידי חכמים. התחומיים הבסיסיים שעם נפגש אורח בסעודת המשניים: היה החברתי (בין המארח לאורחיו) והיקולת הכלכלית (שכן האורת אוכל על השבחון המארח). עם זה נפגש האורת ועל זה הוא מברך.

ההנהה מטבבו של אדם אחר יצרת הודהנות להודות לו, ולאחל לו שלא ייחל מלחשפיו טוב. שומר על חס חובי לאחרים ועל יכולת כלכלית, וכך יכול להמשיך לאחת. הברכה מנצלת את חיויות האירות, וממנת אותה לחיזוק הקשר החברתי בין האורת למאורת. מתווך חיוה וו אופש להגיע לברכה מרוממת יותר: מתווך שלא ימוש בעולם הזה - לא ייכלם גם לעולם הבא.

נקודה חינוכית בדף

רפי זברג

אחריות המבחן ברכות מו ע"א

לבבך, שם היה חבר של שמואל ורבנן אחרים. בהמשך עבר לסורא, והקימים שם ישיבה שהחזקה מעמד במשך מאות שנים. רב היה בתקופת התפר' שבין התנאים והאמוראים, ולכן הוגדר כתנא ("רב תנא הוא ופליג"), אשר יכול לחייב גם על תנאים (מה שנאסר על האמוראים בהמשך).

על אף ההיותו של רב ועל אף גודלותו, כאשר הוא אוכל בביתו של רבי יהודה הנשיא, הוא מקבל פיק ברכיים מאמרתו של רבי.

גנסה ללימוד מספר מסרים מסיפור קוצר זה:

1. אמרה נאות של רבי יהודה הנשיא יכולת לסייע להבנה כמו "תוכחה נסתרת" בעקבות הטעונים שונים למגורי. ניתן לפרש כמה מתוך ברכת המזון, אך ניתן גם להבינה כמו "תוכחה נסתרת" בעקבות שכיריה לא נקיה או אכילה מרגע מידי. אמרה נאות של רבי יהודה הנשיא יכולת לסייע להבנה כמו "תוכחה נסתרת" בעקבות הטעונים שונים למגורי. ניתן לפרש כמה מתוך ברכת המזון, אך ניתן גם להבנה כמו "תוכחה נסתרת" בעקבות שכיריה לא נקיה או אכילה מרגע מידי. רבי שמע את דברי רבי והפליג לכיוון הפתוחות חיוبي, עובדה של רבי. רק השפיעה עליון עד שగורה להרעד בגופו. אין הוא מיחס לעצמו חשיבות וכבוד. ראה רבי חייא כי רבי רוזע. רשי' מסביר כי רבי כנראה רעד עקב חשש מההקדתו של רבי על כי ידיו (של רבי) מלוכלכות, או שמא האריך באכילתו. רבי חייא מתייחס לחששות של רב ואומר לו: אל תדא רבי, אתה בן למשפה מיווחסת, ורבי לא התכוון כלל לכל המחשבות שאתה חושם מהם. רבי יהודה הנשיא פשטו הזמין אותו לבך ברכת המזון, ולכן קרא לך ליטול ידיים אחרים. שהרי הנוטל ראשון, הוא גם המברך ברכת המזון. רב היה ייוחס משפחתי חשוב. הוא היה אחין של רבי חייא, ושין אמרים שהיה אף צאצא של דוד המלך. הוא נולד בבל, עליה לארץ עם רבי חייא דודו. למד אצל גולי הנטאנאים, ולאחר מכן למד מרבי יהודה הנשיא. רבי גם הסביר אותו להבנה מוטעית של התלמיד או הבן. ספק מהבנה מוטעית של התלמיד או הבן.

2. המבחן, הרב או ההור. כל אמרה שלו יכולת להתרפרש על ידי התלמיד או הבן כתוכחה קשה, או לחילופין כמחמתה מפוגנת. על המבחן להשתדל מאווד ולהסביר את אמרותיו, בודאי אם נתן להבנים במספר ממשמעות. יש להויסף מיליה פה או משפט שם, כדי להסידר כל ספק מהבנה מוטעית של התלמיד או הבן.

"רב ורבי חייא הו יתבי קמיה דרכ' בסעודתא. אמר ליה רבי לרבי: קום משי ידר. חייה דהוה מרתת. אמר ליה רבי חייא: בר פחת, עיין בברכת מזונה קאמער לד". אמרה נאות של רבי יהודה הנשיא יכולה להתפרש לשני כיוונים שונים למגורי. ניתן לפרש כמה מתוך כבוד גדול לרבי, שייהו שליח של הסודים החשובים בקיום מצוות ברכות המזון, אך ניתן גם להבינה כמו "תוכחה נסתרת" בעקבות אכילה לא נקיה או אכילה מרגע מידי.

שני תלמידים של רבי יהודה הנשיא, רבי והפליג לכיוון הפתוחות חיובי, עובדה של רבי. רק השפיעה עליון עד שגורה להרעד בגופו. אין הוא מיחס לעצמו חשיבות וכבוד. ראה רבי חייא כי רבי רוזע. רשי' מסביר כי רבי כנראה רעד עקב חשש מההקדתו של רבי על כי ידיו (של רבי) מלוכלכות, או שמא האריך באכילתו. רבי חייא מתייחס לחששות של רב ואומר לו: אל תדא רבי, אתה בן למשפה מיווחסת, ורבי לא התכוון כלל לכל המחשבות שאתה חושם מהם. רבי יהודה הנשיא פשטו הזמין אותו לבך ברכת המזון, ולכן קרא לך ליטול ידיים אחרים. שהרי הנוטל ראשון, הוא גם המברך ברכת המזון. רב היה ייוחס משפחתי חשוב. הוא היה אחין של רבי חייא, ושין אמרים שהיה אף צאצא של דוד המלך. הוא נולד בבל, עליה לארץ עם רבי חייא דודו. למד אצל גולי הנטאנאים, ולאחר מכן למד מרבי יהודה הנשיא. רבי גם הסביר אותו להבנה מוטעית של התלמיד או הבן. ספק מהבנה מוטעית של התלמיד או הבן.

דף עזר שימושי לলומד

רכות מג ע"א

הspo - אחד מברך לכלום

אמר רב: לא שנו אלא פת דבעי הסבה, אבל אין לא בעי הסבה.
ור' יוחנן אמר: אפילו יין נמי בעי הסבה.

איכא דאמרין:
אמר רב: לא שנו אלא פת דמהニア ליה הסבה, אבל אין לא מהニア ליה הסבה.
ורבי יוחנן אמר: אפילו יין נמי מהニア ליה הסבה.

ליישנא בתרוא		
אין	פת	
לא מעילה הסבה	מעילה הסבה	רב
רבי יוחנן	מעילה הסבה	רבי יוחנן

ליישנא קמא		
אין	פת	
צריך הסבה	לא צריך הסבה	רב
צורך הסבה	צריך הסבה	רבי יוחנן

מיתיבי:
כיצד סדר הסבה?

אורחין נכנסין ויושבין על גבי ספסליין ועל גבי קתדראות עד שכנסו כולם.
הביאו להם מים – כל אחד ואחד נוטל ידו אחת,
בא להם יין – כל אחד ואחד מברך לעצמו.

על והסבו
ובא להם מים – אף על פי שככל אחד ואחד נטול ידו אחת, חורר ונוטל שתי ידיים.
בא להם יין – אף על פי שככל אחד ואחד ברך לעצמו, אחד מברך לבולם.

להאיך ליישנא דאמר רב לא שנו אלא פת דבעי הסבה אבל אין לא בעי הסבה – קשיא רישא!
שאני אורחין דעתיתיו למייקר.

ולהאיך ליישנא דאמר רב לא שנו אלא פת דמהニア ליה הסבה אבל אין לא מהニア ליה הסבה – קשיא סיפא!
שאני הtam דמגנו דקה מהニア ליה הסבה לפת מהニア ליה הסבה ליין.

דף עזר שימושי לlolomed

רכות מה ע"ג

לgresstet
הגר"א:

מן לברכת המזון מן התורה?

gresstet הדפוס:

ברכת הזמן	ברכת הזמן	ברכת הארץ	ברכה והמטיב	ברכה לפניו
ואכלת שבעת וברכת	את ה' אלהיך	על הארץ	אשר נתן לך	קל וחומר
ואכלת שבעת וברכת	גדלו לה' אתי	על הארץ	בבינה תקנוה	אשר נתן לך

מה מצפה לנו השבוע בדף הימי

ברכות מ"ג

* בא להם יין בתוך המזון - כל אחד ואחד מבקר לעצמו ואין אחד מבקר לכלום, הואיל ואין בית הכליה פנו.

* היוצא בימי ניסן ורואה אילנות מלבלבים - אומר: ברוך שלא חסר בעולמו כלום וברא בו בריאות טובות ואילנות טובות להתגנותה בהן בני אדם.

* "את הכל עשה יפה בעתו" - מלמד שככל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו בפניו.

* נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוכ כבשנ האש ואל יל宾 פני חבירו ברבים.

* פסעה גסה נוטלת אחד מ-500 ממאר עינוי של אדם.

* המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה.

ברכות מ"ד

* כל שהוא עיקר ועמו טפלה - מביך על העירק וופטור את הטפלה.

* הגمراה מבירתת את טעימותם של רבנן גמליאל וחכמים שנחלקו אם מי שאכל ענבים ותאנים ורמוניים מביך אהידם שלש ברכות או ברכה אחת.

* תחול - יפה לשניים וקשה לבני מעים, כרישין - קשין לשניים ויפין לבני מעים.

* כל האוכל ירך קודם ארבע שעות אסור לספר המינו (בגלאן הריח).

* 6 דברים מרפאין את החולה מהלי ורפואתן רפואה: כרוב ותרדין ומיסין וקייבת והורת ויורתת הכבת.

ברכות מ"ה

* השותה מים בגלאן שנחנק - פטור מלברך. * פרק שביעי, המתחליל בעמוד זה, עוסק בהלכות זימון.

* הגمراה מביאה את המקור לכך של שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן.

* שלשה שאכלו כאחת - אחד מפסיק

שיוכחה וימנה עם עשרה הראשונות, שאפילו מאה באים אחורי נונטני לו שכדר נגד כולם.

ברכות מ"ח

* "בוצין בוצין מקטפה ידייע".

* לעולם המזמן איינו מוציא את הרובים ידי חובה עד שייכאל כיות דגן, אך להצטרוף לזמן אפיקלו לא טבל עליהם אלא בצד ולא אצל עמיהם אלא גורגרת אחת מצטרף.

* משה תקן לישראל ברכת הון בשעה שירד להם מן, יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנטו לארץ, דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים, הטוב והמטיב ביבנה תקונה נגד הרוג ביתה.

* אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב - הטוב שלא הסרחו והמטיב שניתנו לקבורה.

* הבריות מאביה דעתות שנות מהו המקור לכך שברכת המזון היא מהתורה, וכן מהו המקור לרברכה שלפני האוכל.

ברכות מ"ט

* האמוראים נחלקו אם הטוב והמטיב צרכיה מלכות או לא (ונחלקו אם היא מהתורה או מודרבנן).

* אין חותמין בשתיים לפי שאין עושים מצות הבלתי חבלתיות.

* הגمراה מביאה את נוסח הברכה שיש לומר אם לא הוכיר של שבת/יו"ט/ר"ח בברכת המזון (אם עדין לא התהיל לומר הטוב והמטיב).

* אם לא הזכיר של שבת/יו"ט והתהיל הטוב והמטיב - חור לראש.

* טעה ולא הוכיר של ראש חדש בתפלת מהזירין אותן.

* אמר שמואל: לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל (אע"פ שבארבעה הוא רשאי לומר בברכת הזמין לשולשה "ברכו", טוב לו שיאמר "נברך" ואל יוציא עצמו מכלל המברכים).

לשנים ואין שנים מפסיקים לאחלה.

* אין זימון למפרע.

* העונה אמן אחר ברכת בונה ירושלים - הרי זה משובח (העונה אמן אחר שאר ברכות - הרי זה מגונה).

ברכות מ"ו

* עד היכן ברכת המזון (שצריכין להיות שלשה וכשzon שנים לא יאמורה)? - רב נחמן אמר: עד נברך ורב שתת אמר: עד הון.

* רב יוסף סובר שברכות הטוב והמטיב היא לא מהתורה, שהרי פעילים עוקרים אותה, ורב סובר שהחוכחה לכך היא שהרי פותח בה בברוך ואין חותם בה בברוך.

* ריש גלותא טعن כלפי רב שתת שהפרטים בקיאים בזרכי סעודת יותר טוב מוחכמים.

* מים הראשונים - מתחילין מן הגדול, מים אחרונים - בזמן שהם ה' מתחילין מן הגדול, ובזמן שהם מאה מתחילין מן הקטן עד שמאגים אצל ה' וחוזרין מתחילין מן הגדול.

* אין מכבדים אדם את חבירו - לא בדרכיהם (לומר לגודל הימנו לך לפני) ולא בקשרים ולא בנטילת מים אחרונים.

ברכות מ"ז

* אין המסובין רשאין לאכול כלום עד שיטעם הבוצע.

* אין הבוצע רשאי לבצע עד שיכלה אמן מפני העונדים / רוב העונדים.

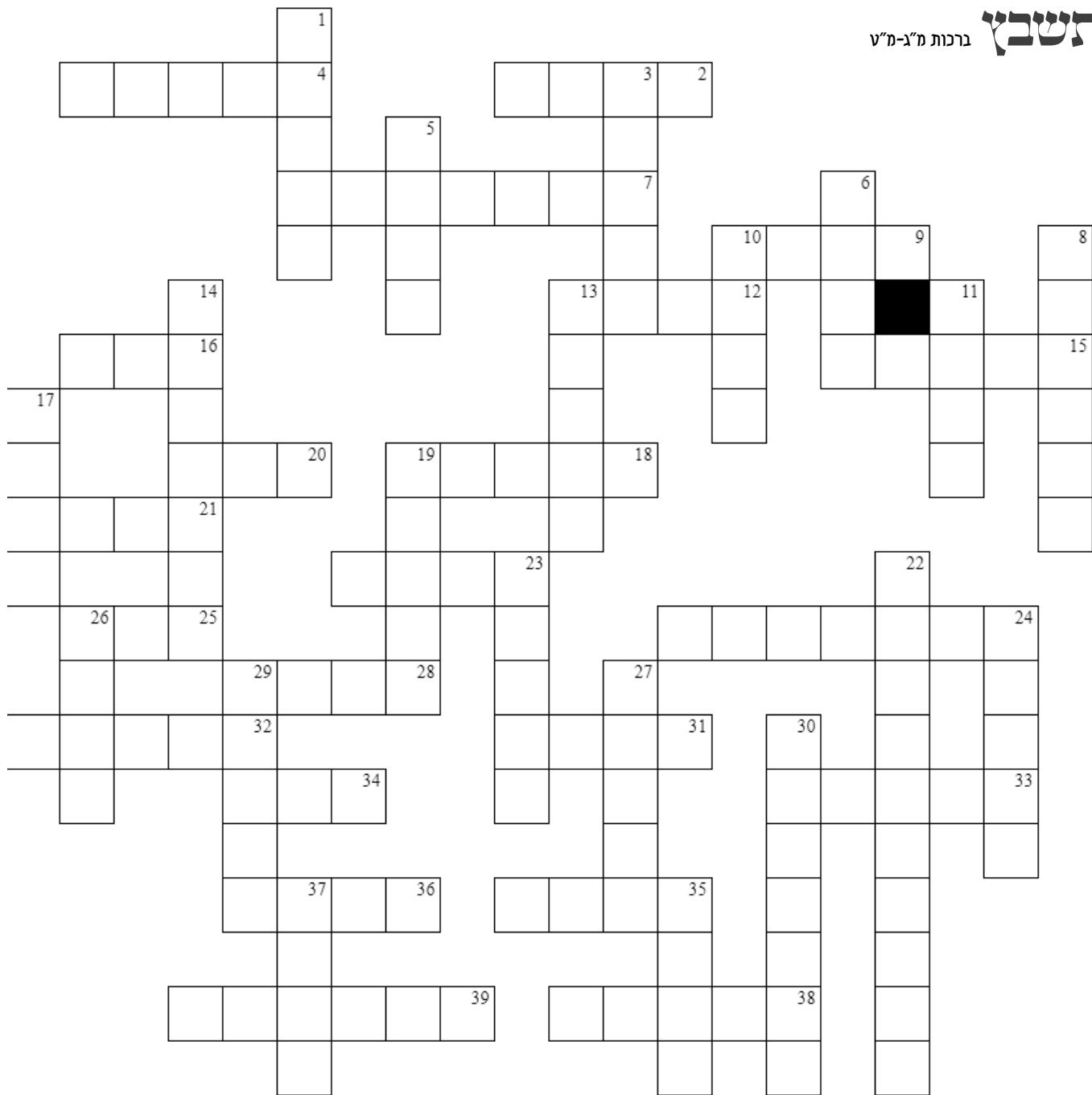
* אין עונין לא אמן חטופה ולא אמן קוטפה ולא אמן יתומה ולא יורוק ברכה מפיו.

* כל המاردיך באמן מאריכין לו ימי ושנותיו.

* בבריות בגמרה מוכאות דעתות שונות מי נקרא עם הארץ, והגמרה מכיריה להלכה כדעת אחרים שאפי" קרא ושנה ולא שמש ת"ח הרי זה עם הארץ.

* לעולם אין גר עד שימול ויטבול.

* לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי

ריח טוב בפירות (מן):

22. עוקריו אותה בבית האבל לדעת
רבי קיבא (מו):

23. העונה אמן אחר בונה ירושלים
(מה):

24. אסור לו להגביה קולו יותר מן
הקרוא (מה):

26. דרבניתה הן (מה):

27. לדעת ריש גלותה הם בקיאים
בצדכי סעודה יותר מחכמים
(מו):

29. עתידים בחורי ישראלי שיתנו
ריח טוב כמוותו (מו):

30. הטעם שנשים ועבדים אין
זומנין יחד (מה):

35. עד כאן ברכת הזמן לדעת רב
נחמן (מו):

37. שם תקנו הטוב והמטיב (מה):

מאנע

1. אין מכבדין שם (מו):

3. לדעת כולם לא מברכים

אחריהם (מד):

5. תשעה הנראים כמותם מצטרפים
(מו):

6. תלמיד חכם שכינס באחרונה

לבית המדרש יקראו לו קר (מו):

8. כל שאינו אוכל חוליו בטהרה

לדעת רב מאיר (מו):

10. לא יצא תלמיד חכם יהדי
בלילה משום סיבה זו (מו):

11. נבנה בשלש בריות (מה):

13. אסור לעשותן חבילות חבילות
(מד):

14. כינה את רב בר פחתי (מו):

17. אינה בנים (מד):

19. כשמריה אותו מברך ברוך שנית

24. תשעה אכלו דגן ואחד אכל ירק
(מד):

25. בא ומצאים שהם אומרים ברוך

שאכלנו משלו, עונה לך (מה):

28. הוא המברך למרות שבא בסוף
(מו):

31. יפה למזון ולרפואה (מד):

32. מקטפיה ירע (מה):

33. פירות מקומות זה חשובים מן הפת
(מד. ברוש"י):

34. אסור לענות אותה חטופה (מו):

35. מברך ברכבת האילנות בימיים
אלל (מו):

36. סליק ממערבא (מו):

38. מברכין על הריח ממת שועלה
(מו):

39. שם העיר שהו בה שננים זוגות
אתים כהנים נשואים לשמנים
זוגות אהיות כהנות (מד):

מאון

2. הגוטל ידייך תחליה באחרונה
מזומן לך (מו):

4. רבא קרא לו סודני (מד):

7. כינוי לרבי זира (מו):

9. לדעת ר' שמואן בן יוחאי הוא
זה שمبرך (מו):

12. נחלקו האמוראים אם רשות
לזמן (מה):

15. הוא פושט ידו תחליה (מו):

16. החותם מנהיל ארצות בברכת
הארץ (מד):

18. מшиб את הנפש (מד):

20. דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין
הגוף נהנה ממנו (מו):

21. גיסו של שמואן בן שטח (מה):

23. אסור לעונה אמן להגביה קולו
(מה):

חידת אתגר

יואב שליסברג

ההידון והחוויות

הסביר את הנוסחה הבאה:

X

X+10

X+20

את התשובות יש לשלוח עד
יום ראשון הבא (כ"ח בשבט)
לזואל:

daf-yomi@daf-yomi.com

בין הפוטרים נכוונה יונגו
"מטבע הדף היומי"

חידות וחידושים על הדף

אריה פלהיימר

1. על מי נאמר:

- א. "שהרי פועלים עוקרים אותה" - מי היא הנעקרת, ומה ראו על כהה?
- ב. שם רגילים לדבר בידים?
- ג. שבבו ממון, וכל זאת כדי לזכות בתפילה אחת במניין?

2. באיזה עניין נזכר:

- א. "גנור"?
- ב. "גופנית"?

3. מי הוא זה ואיזה הוא:

- א. העיר בארץ, שבה התקיימה תופעה, הנוגדת בעיליל את כל כללי הסטטיסטיקה?
- ב. שגילה אומץ לב אורחיו כלפי השליטונות?

4. מניין ש:

- א. "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואיל ילבין פני חבו ברבים"?
- ב. יש לדzon כל אדם לכף זכות, ובמיוחד אם בגברא רבא קא עסיקינו?

ספר שאלות ותשובות בענין הדף היומי

הספר מכיל אוסף רחב של יותר מ-150 שאלות ותשובות בענין הדף היומי, שנשאלו בשנים האחרונות על ידי לומדי הדף היומי בספרות השווית, באתר "פורטל הדף היומי" ובאתרים נוספים. השאלות והתשובות עוסקות בנושאים הבאים: הדרכה בלימוד, קבועות בלימוד, סיום מסכת ושאלות כלליות בנושאי הדף היומי.

* לאורך הספר משולבות אנקדוטות מעניינות אודות הדף היומי והרב מאיר שפירא מלובין *

לפרטים נוספים: daf-yomi@daf-yomi.com

קהילת לומדה

מגיד השיעור:
הרבי חננאל עמר.

מקום השיעור:
בבית הכנסת אהל תורה,
רחוב הרוב יוסף קארו 4.

שעת השיעור:
19:00

מספר המשתתפים:
8-13 לומדים.

סוג המשתתפים:
תושבי השכונה; מגוון
מאוד - מילדי צעירים
עד אנשי מבוגרים בעלי
תשורת.

משך זמן השיעור:
45 דקות.

אופי השיעור:
ນמסר בעברית בצורה
רהורטה וקצרה.

כמה שנים השיעור מתקיים:
מתחלת המזרע החדש של
הדף היומי.

הכלול ערוץ לכוהנים ב'בית המדרש אهل יששכר' המזועז
בעיקר לאברכי הכלול ובאזור משוער של כ 20 دق'!!.

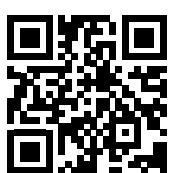
פרויקט נספיס

בנוסף לשיעור חדש זה, הרוב עמר מספר על שני
פרויקטים נוספים שנוטלו על עצם חברי השיעור. הפרויקט
הראשון הינו הוצאה גליאון מיוחד ומתרחק בשם 'פניני הדף
היום' בו מובאים מדי שבוע לקט פנינים יקרים ונחמדים
על סדר הדף היום. עלון זה מופץ מדי שבוע באמצעות

דוא"ל. הפרויקט
שני הוא הוצאה
קובץ בשם 'שאלות
הולדמים' בו מובאים
כל השאלות וההערות
של המשתתפים
השיעורים בתוספת
תשובות ומשא ומתן
נרחב כדרך של
תורה, אשר גם אותו
ניתן לקבל באמצעות
דוא"ל בכתובת:
0504166339@
gmail.com וכן
באתר פורטל הדף
היום.

לפיה
בגלוונות
פנוי הדף.

לפיה
בקובץ
שאלות
הلومדים.

כאן זה התחיל

לקראת המזרע החדש של הדף היומי שהחל בשנה זו
בתאריך ח' בטבת, מספר הרבי חננאל עמר, ראש כולל
'בית מדרש גבוה לכוהנים' (בית מדרש שהוקם לפני
כשנתים ומטhort להכין את הכהנים לעבודת בית המקדש
בלימוד ההלכות של בית המקדש): "עללה ברודתי לפתח
שיעור חדש בדף היום בסיסום לימוד הכלול של אהה"צ,
בכדי שהוויה עבורו כמייב למד את הדף בצורה הטובה
ביזה, וממחבה למעשה פרטמי על דבר השיעור
בחזיות קרייה, ולמרות שקיבלי תשובות מכמה אנשים
שהודיעו לי שלא אזכה שאצליח להביא קהיל עיד, מפני
ישש כבר כמה וכמה שיעורים בסביבת המקום ובסביבות,
בכל זאת לא חטייאנו, וברוך ה' שראינו תוכאות יפות,
והגיעו לשיעור קהיל נרחב של אנשים, המתמידים ובאים
מיידי יום".

השלישי במספר

הרבי עמר: "יש לצין, ששיעור זה, המתיקים בכל רוח
בשעה 19:00, הוא השיעור השלישי במספר שפתחנו במחזור
וז, מפני שלא היו בטוחים אם כל השיעורים יצליחו
להתקיים, וברוך ה' שככל השיעורים קיימים ונמשרים מיידי
ימים. שני השיעורים האחרים, שקדמו לשיעור זה, הם אלו:
שיעור הרראשון - נמסר מיידי בוקר אחר הנץ החמה בבית
הכנסת' מתוך משה מצוין ברחוב החוצה מלובלין, השיעור
השני - מיידי ערבית בשעה 22:35 אני מוסר שיעור לאחר